

Mestna občina
Ljubljana

PRILOGA 1: OPIS AKTIVNOSTI SRPUK MOL 2021-2027

LJUBLJANA, AVGUST 2021

CILJ 1 - ZAGOTOVLJENI USTREZNI POGOJI ZA KAKOVOSTNO PRIDELAVO HRANE IN DOSEGANJE VIŠJE STOPNJE SAMOOSKRBNOSTI

UKREP 1.1 Zagotavljanje trajnostnega in usklajenega prostorskega razvoja na kmetijah in varovanja kmetijskih zemljišč na območju MOL	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A1.1.1 - Sistematično spremljanje stanja naravnih virov	<p>Aktivnost obsega nadaljevanje sistematičnega spremljanja stanja naravnih virov in kakovosti pridelkov, ki se na območju MOL v različnih oblikah izvaja že od leta 2001.</p> <p>Kot prvi izvedbeni korak bo pripravljen terminski in vsebinski načrt izvajanja meritev, ki bo opredelil tudi katere ključne parametre se spremljanja (npr. rodovitnost in onesnaženost tal, vsebnost nevarnih snovi v pridelkih itd.). Nato se meritve redno izvaja, poročila pa javno objavlja. Na podlagi rezultatov se izvaja redno obveščanje in izobraževanje kmetijskih gospodarstev. Glede na vsakoletne rezultate analiz se obseg spremljanja stanja naravnih virov in kakovosti pridelkov sprti prilagaja ugotovitvam meritev.</p> <p>V okviru enega od projektov financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopi kot partner, se izdela smernice za okolju prijazno kmetovanje na ranljivih območjih (npr. vodovarstvenih območjih, območjih NATURA 2000, ipd.). Če to ne bo mogoče, se lahko tovrstno strokovno podlago pripravi tudi iz presežnih lastnih virov financiranja.</p>
A1.1.2 - Zagotavljanje zadostnih in primernih površin za delovanje kmetijskih gospodarstev	<p>Ključni namen aktivnosti je omogočanje razvoja kmetij na območju MOL. Te za svoj razvoj nujno potrebujejo ustrezna trajno varovana kmetijska zemljišča. Slednja je treba skladno z veljavno zakonodajo opredeliti v procesu priprave naslednjega OPN, proces priprave pa se bo v luči strokovne podpore vključil tudi Odsek za razvoj podeželja. Aktivnost predvideva intenzivnejše sodelovanje z Oddelkom za prostorsko načrtovanje ter Ministrom za okolje in prostor RS (oz. izbranim pripravljavcem strokovnih podlag) tudi z vidika omogočanja razvoja in izkoriščanja potencialov kmetijskih gospodarstev, kot posebne prostorsko-načrtovalske kategorije.</p> <p>Mnoga kmetijska gospodarstva se zaradi hitre urbanizacije srečujejo z vse večjimi omejitvami tako, da je v skrajnem primeru nujna njihova preselitev. Odsek za razvoj podeželja bo v okviru te aktivnosti še naprej nudil pomoč pri zagotavljanju območij za morebitno preseljevanje kmetij, oz. omogočanje njihovih širitev. Kot nadgradnjo obstoječih aktivnosti bo v okviru ukrepa 2.1 Odsek za razvoj podeželja izvedel tudi osveščevalno aktivnost o postopkih spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč za potrebe kmetijskih gospodarstev.</p> <p>V okviru enega od projektov financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopi kot partner, se izdela strokovne podlage za identifikacijo neizkoriščenih potencialov kmetijstva, pa tudi kategorizacijo in reaktivacijo opuščenih kmetijskih zemljišč preko rešitev razvitih v sodelovanju z lastniki tovrstnih zemljišč.</p>
A1.1.3 - Krepitev odpornosti na posledice podnebnih sprememb	<p>Aktivnost obsega pripravo smernic za prehod v kmetovanje prilagojeno na klimatske spremembe, prepoznavanje primerov dobre prakse v Sloveniji in tujini, njihovega demonstracijskega prikaza in prenosa na območje MOL preko pilotnih projektov. Na dolgi rok se seveda pričakuje čim širše uveljavljanje smernic na območju MOL, vendar tega ni mogoče pričakovati v časovnem okviru te strategije. Okviru ukrepa 2.1 bo tematika prilagajanja na klimatske spremembe obravnavana kot ena ključnih tematik.</p>

	V okviru enega od projektov financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopi kot partner, se izdelata strateška podlaga za kategorizacijo kmetijskih zemljišč glede na ranljivost na podnebne spremembe. Na podlagi slednje se smernice za prehod v kmetovanje prilagojeno na klimatske spremembe nadgradi s predlogi prilagoditev kmetij (npr. zamenjava kultur, zamenjava tehnoloških pristopov in praks, ipd.) ter krepitev principov trajnostne in krožne rabe naravnih virov (npr. namakanje na vodovarstvenih območjih v zameno za ekološko pridelavo, ipd.).
--	---

UKREP 1.2 <i>Izboljšanje pogojev za delo in pridelavo na kmetijah ter vzpodbujanje ekološkega načina kmetovanja</i>	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A1.2.1 - Spodbujanje razvojnih investicij na kmetijskih gospodarstvih	<p>Aktivnost predvideva sofinanciranje investicij na KMG na področjih, ki omogočajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • digitalizacijo (vodenje evidenc in delovnih procesov), • pridelavo zelenjave in zelišč v rastlinjakih, • povečanje skladiščnih kapacitet, • v opremo za blaženje podnebnih sprememb (npr. oprema za oroševanje, namakanje, protitočne mreže), • v opremo na področju dopolnilnih dejavnosti, • v opremo za zmanjšanje smradu in izboljšanja učinkovitosti pri uporabi organskih gnojil, • v stroje in opremo za ne-kemijsko obvladovanje škodljivih organizmov in precizno kmetovanje. <p>Prednost na razpisih bodo imeli inovativni pristopi in napredne tehnologije usmerjene v razvoj kmetij na omenjenih področjih. Z namenom racionalne porabe sredstev in maksimiranja izkoristka investicije bodo imele prednosti kolektivne naložbe, ki jih izvedeta vsaj dva ali več KMG skupaj. Prav tako bodo imele prednost na razpisih kmetije z ekološko pridelavo in kmetije, ki izvajajo druge pomembne ukrepe – npr. KOPOP, ipd. Dodatne točke lahko prispevajo tudi udeležbe na strokovnih izobraževanjih in prikazih, ki bodo potekali v okviru aktivnosti 1.2.2.</p>
A1.2.2 - Krepitev inovacijskega in tehnološkega potenciala kmetijskih gospodarstev	<p>Krepitev inovacijskega in tehnološkega potenciala kmetijskih gospodarstev je izjemnega pomena za večanje njihove konkurenčnosti in sposobnosti prilagajanja podnebnim spremembam in sledenje spremembam na trgu. Aktivnost predvideva večanje znanja pridelovalcev na naslednjih področjih:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uvajanje novosti na različnih področjih pridelave in predelave ter demonstracijske prikaze novejših tehnologij pridelave, tako na kmetijah kot na strokovnih inštitucijah. • Posebna pozornost je namenjena spodbujanju uvedbe principov krožnega gospodarstva in uporabe trajnostnih tehnologij in materialov na kmetijah (npr., spodbujanje uporabe biorazgradljive plastike v vrtnarstvu, ali uvedba tehnologij sušenja sena namesto bali ranja trave, itd.). • Posebna pozornost je namenjena ekološkemu kmetijstvu.

	Za dvig kakovosti in relevantnosti podanih informacij je potrebno ustrezno sodelovanje relevantnih strokovnih inštitucij. Za koordinacijo sodelovanja je zadolžen Odsek za razvoj podeželja.
A1.2.3 - Sofinanciranje in podpora pri izvedbi komasacij in drugih agrooperacij ter vzdrževanje poljskih poti v lasti MOL	Aktivnost je namenjena sofinanciranju komasacij, različnih agrooperacij (npr. komasacij, namakalnih sistemov, ipd.) in vzdrževanju infrastrukture (poljskih poti) na kmetijskih zemljiščih v lasti MOL. Vzdrževanje poljskih poti spada med redna dela Odseka za razvoj podeželja, namenjena ohranjanju dostopa do kmetijskih zemljišč ter tudi rekreativnim dejavnostim občanov. Aktivnosti z izvedbo agrooperacij (predvsem komasacij) so odvisne od interesa s strani lastnikov zemljišč, zato je ena izmed nalog Odseka za razvoj podeželja obveščanje o tej možnosti in koristih ter ob izkazanem interesu izpeljava razpisa, vodenje postopka in koordinacija aktivnosti.
A1.2.4 - Razvoj obstoječih in spodbujanje novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih	Aktivnost naslavlja nadaljevanje razvoja dopolnilnih dejavnosti, predvsem v smislu razvoja novih produktov, racionalizacije na posameznih kmetijah in povezovanja izvajalcev dopolnilnih dejavnosti. Pri izvedbi je predvideno tesno sodelovanje s KSS. Predvidena je aktivna pomoč pri vzpostavitvi in razvoju dejavnosti na posameznih kmetijah in povezovanju kmetij preko točke za tehnično podporo in posvetov s strokovnjaki. Predvidena je tudi organizacija ogledov dobrih praks doma in v tujini. Prednost na razpisih bodo imeli inovativni pristopi in oblike dopolnilnih dejavnosti ter takšne, ki temeljijo na medsebojnem povezovanju ali, ki izhajajo iz doseženih rezultatov drugih ciljev te strategije.

UKREP 1.3 Trajnostno in aktivno upravljanje z gozdovi

KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A1.3.1 - Spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi na območju MOL	Aktivnost je usmerjena v komunikacijo in podporo lastnikom gozdov pri: <ul style="list-style-type: none"> • povezovanju lastnikov gozdov, • svetovanju pri organizaciji del in izbiri izvajalcev, • urejanju gozdnih prometnic, • spodbujanju gojitvenih del za povečevanje stabilnosti sestojev in za povečevanje odpornosti gozdov na klimatske spremembe, • podpori delovanja združenja lastnikov gozdov in aktivnem sodelovanju v društvu in • podpori pri oblikovanju lokalne gozdno lesne verige. Aktivnost se v celoti izvaja skupaj z Oddelkom za gospodarske dejavnosti in promet MOL.
A1.3.2 – Nakup gozdov	MOL si je kot eno od prioritet v okviru Strategije razvoja mestnih gozdov Ljubljane 2020 – 2030 zastavil povečevanje lastništva gozdnih zemljišč v mestnih gozdovih. Tja tudi načrtno usmerja sredstva za odkup gozdov, ki imajo velik javni značaj, so pomembni za izvajanje socialnih funkcij gozdov, oziroma so tako obremenjeni z obiskovalci, da je njihova proizvodna funkcija zelo omejena.

UKREP 1.4 Prepoznavanje in aktivacija potencialov urbanega kmetijstva	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A1.4.1 - Spodbujanje razvoja urbanega vrtičkarstva	<p>Glede na pridelavo urbane vrtove ločujemo na tiste, ki so usmerjeni v individualno pridelavo (družinski in najemni vrtovi), in tiste, ki temeljijo na kolektivnih shemah (izobraževalni, terapevtski in skupnostni vrtovi). Poleg prizadevanja za (vsaj delno) samozadostnost omogočajo tudi rekreacijo in turizem ter lahko znatno prispevajo k urbanemu družabnemu življenju, še posebej družbeno izključenih ljudi. Aktivnost je prednostno usmerjena v:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nadaljevanje omogočanja in spodbujanja razvoja urbanega vrtičkarstva na območjih predvidenih v OPN MOL, tudi v mestnem okolju (obstoječi sistem najemnih vrtov). • Spodbujanju ogledov dobrih praks urbanega vrtičkarstva. • Spodbujanju vzpostavitve izobraževalnih vrtov kot pedagoškega orodja za učenje pridelave, predelave in uživanja hrane, ozaveščanja javnosti in širjenja idej, lahko delno tudi v okviru osnovnih in srednjih šol. • Spodbujanju vzpostavitve skupnostnih vrtov: vzpostavljeni na podlagi pobud od spodaj navzgor in skupnostno upravljani; pridelava hrane in omogočanje drugih dejavnosti, na primer druženja. Skupnostni vrtovi niso neposredno osredotočeni na vključevanje ranljivih skupin, a so namenjeni meščanom v določenem okolju na splošno; ranljivi posamezniki se integrirajo v skupnost. • Spodbujanju vzpostavitve terapevtskih vrtov, ki so urejeni ob ustanovah za oskrbo ljudi s težavami s telesnim in duševnim zdravjem (za invalide ali osebe z motnjami v duševnem razvoju ali zdravstvenimi problemi - odvisniki od alkohola, duševno prizadeti itn.); namenjeni so kontemplaciji in aktivni pridelavi hrane. <p>Vse navedeno se izvaja v okviru vnaprej pripravljenega programa vrtičkarstva. Ob tem je potrebno zagotoviti evidentiranje potencialov, saj marsikje na območju MOL že obstajajo t.i. neuradni vrtnički, kjer se pridelava hrane izvaja na nezazidanih ali opuščeni zemljiščih, ki niso registrirani, regulirani in niso predmet javnih politik. V okviru enega od projektov financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopi kot partner, se izdela smernice za urbano kmetijstvo v MOL, opredeli območja ter določi njihovo primernost za izvajanje tovrstnih aktivnosti. Ob tem se posebno pozornost nameni izkoriščanju degradiranih območij v mestu in okolici za postavljanje vrtov, rastlinjakov in pridelave v zaprtih prostorih ter izkoriščanju zelenih streh in drugih objektov za pridelavo nekaterih zelenjadnic in zelišč za svežo lastno uporabo.</p>
A1.4.2 - Spodbujanje razvoja urbanega kmetijstva	<p>Aktivnost je prednostno usmerjena v:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje možnih lokacij in zainteresiranih lastnikov stavbnih zemljišč za vzpostavitev različnih oblik urbanega kmetijstva s ciljem oblikovanja projektnih partnerstev in izvedbe pilotnih in demonstracijskih projektov. • Spodbujanju postavitve zelenih streh, balkonov, sten, fasad in drugih objektov namenjenih pridelavi hrane tudi na stavbnih zemljiščih. • Spodbujanju ogledov dobrih praks urbanega kmetijstva. • Spodbujanju vzpostavitve izobraževalnih primerov urbanega kmetijstva za promocijo pridelave in predelave v urbanem prostoru, ozaveščanja javnosti in širjenja idej, lahko delno tudi v okviru osnovnih in srednjih šol. <p>Ob tem ne smemo pozabiti, da se na območju MOL nahajajo tudi kmetije, ki so svoje poslovne strategije prilagodile svoji lokaciji v mestu ali na njihovem obrobju delimo v dve skupini:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Kmetije, ki se usmerjajo v pridelavo hrane in drugih kmetijskih proizvodov (npr. zdravilna zelišča, rože, rastlinska vlakna, kozmetika, ipd.) in so že aktivno podprte v okviru ukrepov 1.1 in 1.2. • Kmetije, ki ustvarjajo priložnosti za počitek, izobraževanje in terapevtske storitve (glej ukrep 3.2). <p>Slednjim je treba v okviru aktivnosti nameniti posebno pozornost in jih pri njihovem nadaljnjem razvoju podpreti, saj lahko postanejo eden ključnih partnerjev. Aktivnost se lahko v celoti naslovi preko enega od projektov financiranih iz drugih virov financiranja, v katerem MOL nastopi kot partner.</p>
<p>A1.4.3 - Podpora nadaljnjemu razvoju urbanega čebelarstva in z njim povezanih aktivnosti</p>	<p>MOL je zadnjem obdobju uspešno podprla razvoj urbanega čebelarstva in s programom Čebelja pot pridobila tudi status mesta z urbano dobro prakso. Slednjo je v okviru projekta BeePathNet tudi uspešno prenesla v pet drugih evropskih mest. V okviru slednjega je pripravila Vizijo razvoja Čebelje poti ter Akcijski načrt za njeno implementacijo. Ukrep tako naslavlja nadaljnji razvoj urbanega čebelarstva in z njim povezanih aktivnosti, saj se je celoten program Čebelje poti že sedaj izvajal v okviru rednih delovnih nalog Odseka za razvoj podeželja. Ob tem je Odsek uspešno pridobil EU sredstva za njen nadaljnji razvoj ter Ljubljano umestil na mednarodni zemljevid evropskih mest z vodilno vlogo v uvajanju trajnostnih urbanih praks. Zaradi široke povezljivosti programa Čebelja pot s turizmom, razvojem podeželja in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, pa tudi izobraževanjem, kulturo in osveščanjem javnosti, Čebelja pot predstavlja model, ki ga velja razvijati in širiti in povezovati z drugimi področji. Ob tem je nadaljnji razvoj urbanega čebelarstva v okviru MOL lahko tesno povezan z nadaljnjimi mednarodnimi projekti.</p>

CILJ 2 - DOBRO POVEZANI PONUDNIKI IN PONUDBA PODEŽELJA

UKREP 2.1 <i>Krepitev kapacitet in povezovanje ponudnikov</i>	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A2.1.1 – Krepitev znanja ponudnikov	<p>Gre za eno ključnih aktivnosti, od uspešnosti izvedbe katere je neposredno ali posredno odvisno tudi doseganje številnih drugih rezultatov te strategije. Ob tem gre za aktivnost, ki se je v manj konsistentni obliki izvajala že do sedaj, zato so tako vsebine kot ključni deležniki deloma že identificirani, potrebe pa deloma že prepoznane. Krepitev in prenos znanja se na podeželju danes že izvaja preko različnih oblik izobraževanja. Večina od njih poteka v koordinaciji s Kmetijsko svetovalno službo (KSS) pri KGZS, nekatera pa tudi v sodelovanju z različnimi društvi in interesnimi združenji. Za uspešno izvedbo aktivnosti in doseganje zastavljenih rezultatov so ključnega pomena predvsem naslednji uvodni koraki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dokončana identifikacija ključnih vsebin ter na njenih zaključkih pripravljen program krepitve znanj ponudnikov. • Vzpostavljena mreža izvajalcev programa krepitve znanj ponudnikov na nivoju Slovenije (po potrebi se lahko vključi tudi tuje strokovnjake). <p>Glede na pomen aktivnosti je potrebno začeti z njenim izvajanjem čim prej. Podpora v okviru ukrepa se prednostno namenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpiranju ciljno naravnanih izobraževanj za kmetijska gospodarstva, ki ležijo na ekološko pomembnih območjih, ranljivih območjih znotraj NATURE 2000 in prispevnih območjih vodnih teles površinskih in podzemnih voda. • Spodbujanju pridobivanja znanj s področja digitalnih spretnosti, sodobnih oblik in metod pridelave in predelave kmetijskih pridelkov ter njihovega trženja. • Strokovna izobraževanja in usposabljanja (tudi s tujimi strokovnjaki) in organizacija ogledov dobrih praks, tako v Sloveniji kot v tujini. • Drugim ključnim vsebinam opredeljenim v programu krepitve znanj ponudnikov.
A2.1.2 - Spodbujanje različnih oblik povezovanja ponudnikov hrane na območju MOL	<p>Poleg organizacij proizvajalcev, katerih ustanavljanje na državni ravni podpira skupna kmetijska politika in ki so praviloma sektorsko zasnovane, pomembno obliko povezovanja predstavljajo tudi manjše skupine proizvajalcev, ki se oblikujejo na lokalni ravni. Podpora v okviru predlaganega ukrepa je namenjena:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sofinanciranju animacije za vzpostavitev in delovanje manjših lokalnih skupin proizvajalcev. • Spodbujanju formalnega in neformalnega sodelovanja z drugimi razvojnimi akterji na podeželju in v mestu. • Osveščanju javnih institucij in zavodov ter zainteresiranih podjetij o pomenu in prednostih lokalne oskrbe ter različnih operativnih možnostih aktivnega sodelovanja v kratkih lokalnih verigah. <p>Ob tem je ključnega pomena vzpostavitev visoke stopnje razumevanja ukrepa ter operativnega podpornega sistema za njegovo uveljavljanje znotraj MOL. Tako je v prvih letih izvajanja ukrepa nameniti več pozornosti promociji ukrepa znotraj javnih institucij in zavodov na območju MOL (temelječo na primerih obstoječih dobrih praks), pri čemer posebno ciljno skupino predstavljajo osebe, ki organizirajo prehrano znotraj javnih zavodov.</p>

UKREP 2.2 <i>Usklajevanje trženja in prodajnih kanalov dobrin podeželja</i>	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A2.2.1 – Pomoč pri trženju in dvigovanju dodane vrednosti novih proizvodov in storitev na podeželju	<p>Ponudniki hrane se poslužujejo različnih poti za plasiranje svojih proizvodov na trgu. Večina jih običajno kombinira različne oblike posredne in neposredne prodaje. Prav pri slednjih se v zadnjem obdobju uveljavljajo nekateri novi načini pridobivanja kupcev, ki so pretežno zasnovani na digitalnih pristopih. V okviru predlaganega ukrepa so podpore namenjene predvsem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prodaji na domu, na sedežu kmetijskega gospodarstva (neposredno, v manjšem prodajnem prostoru, kupcem samo-odjemalcem). • Prodaji na tržnih prostorih (ulična prodaja v bližini infrastrukturnih objektov, prodaja na lokalni tržnici v okviru četrtinskih skupnosti, prodaja na priložnostnih prireditvah, potujoče prodajalne, dostava na dom, ipd.). • Spodbujanju e-trženja (vzpostavitev enotne spletne strani, predstavitev ponudbe preko GSM aplikacije ipd.). <p>Poleg neposrednega trženja na ravni posameznega kmetijskega gospodarstva je za dvigovanje dodane vrednosti proizvodov pomemben tudi skupen nastop na trgu. Podpore v okviru tega dela ukrepa so namenjene:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanju drugih dobrih praks in njihovi promociji. • Vzpostavljanju platform za komunikacijo, izmenjavo idej in povezovanje.
A2.2.2 - Podpora pri vzpostavljanju in krepitvi kratkih verig	<p>Zaradi majhne oddaljenosti med lokacijo pridelave in lokacijo potrošnje hrane so kratke oskrbne verige prav gotovo eden od pomembnejših mehanizmov za boljšo oskrbo MOL z lokalno pridelano hrano. V okviru podpore pri tem ukrepu sodi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomoč pri vzpostavitvi, organiziranju in promociji posameznih kratkih verig. • Aktivna podpora pri vzpostavljanju sodelovanja med posameznimi ponudniki (ali skupinami ponudnikov) in lokalnimi porabniki hrane (javni zavodi – šole, vrtci, domovi za ostarele, bolnišnicami), ki so izkazali jasen interes in namen sodelovanja. <p>Na podlagi uspešno izvedenih aktivnosti je prav tako smiselno nadaljevati z že uveljavljenim organiziranjem »borz« oz. »srečanj ponudnikov in organiziranih potrošnikov«. Če bi se pokazalo kot smiselno, se lahko ta model nadgradi oz. razširi (npr. z dnevi odprtih vrat, drugimi promocijskimi aktivnostmi ljubljanskega podeželja, ipd.). Ob tem je ključno obema stranema ponuditi ustrezno operativno in strokovno podporo povezano z razrešitvijo ključnih odprtih pravnih in operativnih vprašanj.</p>
A2.2.3 – Pomoč pri vzpostavljanju lokalnih blagovnih znamk in njihovi promociji in podpora pri pridobitvi certifikatov kakovosti	<p>Lokalni proizvodi z blagovno znamko se od podobnih razlikujejo glede načina proizvodnje in sestave, saj se morajo pri proizvodnji upoštevati točno določena in predpisana pravila. V okviru tega dela ukrepa se podpira:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocija obstoječih lokalnih blagovnih znamk in pomoč pri njihovem trženju. • Vzpostavitev novih lokalnih blagovnih znamk za posamezne proizvode in storitve ter pomoč pri pridobitvi certifikatov kakovosti, pri čemer mora pridelava, predelava potekati po že obstoječih standardih (vzpostavljanje novih standardov ni predvideno). <p>Ob tem se prednostno podpira tiste obstoječe in nove blagovne znamke lokalnih proizvodov, ki imajo jasno določenega nosilca, že izdelan produkt oz. storitev ter načrt razvoja.</p>

CILJ 3 - OSVEŠČENI IN ODGOVORNI MEŠČANI, KI AKTIVNO PODPIRAJO PODEŽELJE

UKREP 3.1 <i>Povečanje prepoznavnosti podeželja in osveščanje meščanov</i>	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A3.1.1 – Celovita promocija podeželja (dobrin, storitev) in njeno vključevanje v celovito turistično promocijo Ljubljane	<p>Območje MOL je v zadnjih letih postalo pomembna turistična destinacija, pandemija pa je meščane opomnila na pomen, atraktivnost in dostopnost podeželja MOL. Obe ciljni skupini (meščani in obiskovalci) predstavljata pomemben ekonomski potencial in povsem dosegljivo možnost za doseganje dodane vrednosti dobrin podeželja. Ob zagotavljanju kakovostne ponudbe pa je prav tako pomembno, da se meščanov in obiskovalcev ne usmerja zgolj v mestno središče, temveč tudi v širši primestni in podeželski prostor. Temu cilju morajo slediti tudi podperne promocijske aktivnosti. Aktivnost ne obsega vsesplošne promocijske kampanje, saj predvideva, da se bodo promocijske aktivnosti izvajale pod okriljem že sicer vzpostavljenih širših promocijskih kampanj MOL (npr. Festival ljubljanskega podeželja, ipd.). Tako aktivnost obsega predvsem zaokroževanje ponudbe podeželja, kreiranje ključnih sporočil oz. zgodbe ljubljanskega podeželja, pripravo tematskih katalogov in brošur, promocijo ključnih dogodkov ter vključevanje vsega navedenega v celovito turistično promocijo Ljubljane. Ob tem pa je treba upoštevati, da promocija naslavlja tako meščane kot obiskovalce Ljubljane.</p>
A3.1.2 – Usklajevanje in podpora promocijskim aktivnostim in dogodkom za boljše prepoznavnost ljubljanskega podeželja	<p>Aktivnost obsega operativno izvedbo v prejšnjem ukrepu oblikovanih pod-aktivnosti. Za uspešno prodajo proizvodov in storitev je dobra promocija in povečanje prepoznavnosti praktično nujna. Ukrep omogoča vzpostavitev novih tržnih poti, za kar je predvidena podpora pri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizaciji in sofinanciranju tradicionalnih prireditvev za promocijo produktov podeželja (kulinarika, kultura, dediščina) v urbanem okolju (npr. Podeželje v mestu, Festival ljubljanskega podeželja). • Vključevanju v druge promocijske aktivnosti in prireditve, ki se na območju mesta Ljubljane organizirajo za boljše turistično prepoznavnost prestolnice. <p>Ob tem je ključnega pomena, da se danes razpršene aktivnosti povežejo in konsolidirajo, saj je le tako mogoče pričakovati sinergijske učinke danes razdrobljenih aktivnosti. Eno od priložnosti vsekakor ponuja Festival ljubljanskega podeželja, katerega trajanje oz. pogostost izvajanja bi se lahko povečala, obseg aktivnosti oz. vsebine pa razširil tako, da bi postal reden oz. obdobjni dogodek, ki bi povezoval in zaokroževal vse promocijske aktivnosti povezane s podeželjem.</p> <p>Enako pomembno je pomeriti učinke izvedbe celotnega ukrepa, zato je ključno na začetku (2022), v sredini (2024) in na koncu (2027) obdobja operativnega izvajanja strategije izvesti raziskavo javnega mnenja, ki bo podala izhodiščno vrednost in omogočila spremljanje napredka v prepoznavnosti podeželja pri meščanih.</p>
A3.1.3 – Osveščanje prebivalstva o pomenu kmetijstva, gozdov, lokalni	<p>Osveščenost mestnega prebivalstva oziroma meščanov o pomenu gospodarskih dejavnosti, ki definirajo podeželski prostor, je zaradi slabe informiranosti pogosto pomanjkljiva, javno mnenje pa posledično enostransko. V okviru ukrepa se podpora namenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seznanjanju javnosti s ponudbo lokalno pridelane hrane, izdelkov in storitev na podeželju.

ponudbi ter dediščini podeželja	<ul style="list-style-type: none"> • Ozaveščanju prebivalstva (s poudarkom na mladih) o pomenu snovne in nesnovne dediščine podeželja (v okviru delavnic, drugih promocijskih aktivnosti, tematskih poti, itd.). • Ozaveščanju meščanov in splošne javnosti o pomenu kmetijstva in kmetijskih zemljišč pri zagotavljanju različnih storitev v prostoru ter prednostih uporabe lokalno pridelane hrane. • Ozaveščanju meščanov in splošne javnosti o pomenu gozdarstva in storitvah gozda ter etičnih pravilih za gibanje po gozdu (gozdni bonton). • Krepitvi razumevanja in pomena poklicev povezanih s podeželjem s ciljem pritegniti mlade.
A3.1.4 – Osveščanje prebivalstva o kakovostnem življenjskem okolju	<p>V zadnjih letih MOL posveča veliko pozornost dvigu osveščenosti javnosti o trajnostnem in sonaravnem razvoju, varovanju okolja in naravnih virov. Podeželje za meščane poleg prehransko oskrbnega potenciala predstavlja tudi pomemben poligon za izvajanje športno rekreativnih aktivnosti. Da bi zagotovili trajnostno ohranitev tega prostora se podpora namenjena krepitevi pozitivnega (trajnostnega) odnosa do življenjskega okolja, ki ga nudi podeželski prostor.</p>

UKREP 3.2 Vzpostavitev posebnih programov na kmetijah v okviru participativnega urbanega kmetijstva	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A3.2.1 – Povezovanje kmetov in izobraževalnih ustanov v učnih procesih	<p>Kmetijstvo postaja vedno zahtevnejša dejavnost, temelječa na najnovejših spoznanjih znanosti in stroke na področju pridelave in predelave hrane ter trajnostnega razvoja in varovanja okolja. Povezovanje raziskovalnih inštitutov in univerz ter KSS s kmetijami je ključno za hitrejši in učinkovitejši prenos znanja in uvajanje novih tehnologij v prakso. Za čim bolj celovito vključevanje kmetij v lokalno okolje je pomembno, da so občani čim bolj seznanjeni z delovanjem kmetij, kakšne so prednosti lokalne pridelane hrane ter kakšna je njihova vloga pri ohranjanju in zagotavljanju zdravega bivalnega okolja. Pomoč v okviru ukrepa je namenjena vzpostavitvi eksperimentalno-izobraževalnih kmetij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • V ta namen je potrebno spodbujati razvoj kmetij s pedagoškim programom in njihovo promocijo zainteresirani javnosti: vrtcem in šolam, društvom, drugim nevladnim organizacijam. • Na t. i. eksperimentalnih in izobraževalnih kmetijah se bi preizkušale nove kmetijske tehnologije, metode pridelave, vzgajale nove sorte in pasme ali razvijali modeli družbenih in gospodarskih interakcij z mestnim okoljem. <p>Preveriti je potrebno interes posameznih javnosti in vzpostaviti povezave med partnerji na podeželju, temelječem na medsebojnem zaupanju, vzpostavljenih dolgoročnih odnosih in skupnih vrednotah. Ob tem je ključno zainteresiranim kmetijskim gospodarstvom zagotoviti izobraževanje o pedagoškem procesu in uporabi pedagoških orodij.</p>
A3.2.2 - Spodbujanje razvoja eko-socialnega kmetijstva - vključevanje	<p>V okviru eko-socialnega urbanega kmetijstva želi aktivnost vzpostaviti strukture, ki zavarujejo in podpirajo obseg in trajanje vključevanja ranljivih skupin v družbo. S tega vidika ločimo dve vrsti kmetij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Socialne kmetije, ki se osredotočajo na reševanje družbenih problemov kot so rehabilitacija ranljivih skupin in vključevanje družbeno izključenih skupin.

<p>socialno ranljivih skupin v posamezna dela na kmetijah</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pri terapevtskih kmetijah je sodelovanje pri kmetijskih dejavnostih temelj spodbujanja telesnega ali duševnega zdravja in dobrega počutja, gre za tim. delovno terapijo. To lahko vodi v ustvarjanje novih oblik bolj vključujoče ponudbe družbenih storitev. <p>Ob tem velja poudariti, da gre za dolgotrajne procese, ki so pogosto vezani na konkretne situacije in konkretno zainteresirane partnerje, pripravljene na sodelovanje. Posledično aktivnost v obdobju veljavnosti te strategije obsega predvsem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vzpostavitev sistema evidentiranja potreb in posredovanja uslug skupaj z zainteresiranimi nevladnimi organizacijami in s socialno-varstvenimi zavodi, ki delajo s socialno ranljivimi skupinami. • Spodbujanju povezovanja dejavnosti kmetij s socialno ranljivimi skupinami z namenom integracije le-teh v posamezne lažje in manj zahtevne delovne procese na kmetijah, ki zahtevajo več ročnega dela (setev, oskrba in spravilo pridelkov ipd). Večje potrebe in možnosti se kažejo predvsem na ekoloških kmetijah. • Vzpostavitev kontaktnih točk, preko katerih se bodo kmetije lahko dogovorile za sodelovanje s temi skupinami (preko tehnične podpore). <p>Vse ostale aktivnosti v procesu, ki vodi do vzpostavitve prve eko-socialne kmetije bodo vezane na potencialno izvedbo konkretnega projekta (najverjetneje financiranega s strani skladov EU), ali bodo sledile v prihodnjem programskem obdobju.</p>
<p>A3.2.3 – Spodbujanje razvoja socialnega podjetništva na kmetijah</p>	<p>Socialno podjetništvo na kmetijah omogoča razvoj krožnega gospodarstva, v katerem so nekdanje marginalizirane skupine v središču gospodarskih procesov. Lahko pomeni tudi eksperimentiranje z različnim razumevanjem koristi za dolgotrajno brezposelne. V Sloveniji že obstajajo modeli razvoja socialnega podjetništva na kmetijah (možna npr. predelava kmetijskih pridelkov kot samostojna socialno podjetniška dejavnost ipd.), ki kmetijam zagotavljajo zanesljivo prodajo njihovih pridelkov, hkrati pa omogočajo zaposlitev težje zaposljivih oseb. Pomoč v okviru aktivnosti je namenjena:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificiranju zainteresiranih kmetij • Svetovanju in vzpostavljanju kontaktov in povezav med zainteresiranimi kmetijami in nevladnimi organizacijami. • Spodbujanju naložb v tovrstnih partnerstvih. <p>Vse ostale aktivnosti v procesu, ki vodi do vzpostavitve prvega primera socialnega podjetja na kmetiji bodo vezane na potencialno izvedbo konkretnega projekta (najverjetneje financiranega s strani skladov EU), ali bodo sledile v prihodnjem programskem obdobju.</p>

CILJ 4 - VITALNO, ATRAKTIVNO IN PERSPEKTIVNO PODEŽELJE Z OHRANJENO IDENTITETO

<i>UKREP 4.1 Spodbujanje usklajenega in aktivnega delovanja različnih interesnih skupin</i>	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A4.1.1 – Spodbujanje delovanja društev ter vključevanje MOL v projekte LAS	<p>Pomemben del razvojnih aktivnosti na podeželju izvajajo različna strokovna društva (npr. Društvo podeželske mladine, Društvo kmečkih žena, Kulturna društva, itd.). MOL si želi okrepiti in intenzivirati sodelovanje s tovrstnimi deležniki pri razvoju podeželja, zato želi aktivnost usmeriti predvsem v aktivacijo in medsebojno programsko povezovanje društev, s tem pa tudi vzpostaviti možnost izkoriščanja sinergij. Aktivnost je tako usmerjena predvsem v:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanju aktivnega delovanja posameznih društev. • Povezovanju društev z namenom krepitev kapacitet in vsebinskega sodelovanja. • Vzpostavitvi operativne skupine predstavnikov društev s ciljem krepitev sodelovanja, izboljšanja vsebin in programov ter izkoriščanja sinergij. • Sofinanciranju priprave in izvedbe prireditev, ki jih društva organizirajo tako v urbanem kot tudi podeželskem prostoru MOL. <p>Aktivnost obsega tudi vključenost MOL v aktivnosti in projekte Lokalne akcijske skupine – predvsem z vidika koriščenja tega mehanizma za naslavljanje specifičnih tematik zanimivih zunaj naselja Ljubljana.</p>
A4.1.2 - Sodelovanje z različnimi interesnimi skupinami preko projektnega povezovanja	<p>V razvoj podeželskih območij na območju MOL se aktivno vključujejo tudi posamezne interesne skupine, ki preko projektnega povezovanja in sodelovanja pomembno prispevajo k uresničevanju razvojne strategije. Aktivnost je tako usmerjena predvsem v zagotavljanje pomoči pri vzpostavitvi in delovanju drugih interesnih skupin na območju MOL. Ob tem je potrebno poudariti, da so tovrstne aktivnosti lahko povezane z naslavljanjem konkretne problematike, ki se rešuje v okviru konkretnega projekta, ali pa pomenijo vzpostavitev trajnega komuniciranja z določeno interesno skupino.</p>
<i>UKREP 4.2 Ohranjanje tradicionalne kulturne krajine in dediščine</i>	
KLJUČNE AKTIVNOSTI	Kratki opis vsebine ključnih aktivnosti
A4.2.1 – Ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter njena promocija in	<p>Z ohranjanjem naravnih vrednot in kulturne dediščine bo prebivalcem MOL na eni strani omogočeno aktivno preživljanje prostega časa v zdravem in čim bolj neokrnjenem okolju, na drugi strani pa uživanje kulturnih dobrin v identitetno značilnem podeželskem prostoru. V skladu s načrti prostorske ureditve in razvojnimi programi so glavni poudarki namenjeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohranjanju naravnega ravnovesja; biogenetske skladnosti in značilne naravne podobe podeželja,

<p> vključevanje v turistično ponudbo na podeželju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ohranjanju neokrnjenosti in izvirnosti kulturnih sestavin dediščine in zagotavljanje podlag za njen obstoj, redno vzdrževanje in dostopnost, • Ohranjanje tradicionalnega poselitvenega in gradbenega vzorca na podeželju (ohranjanje vaških jedrih), • Zagotavljanje pravice in možnosti občanov do uživanja naravne in kulturne dediščine in njenih vrednot. <p>Ker gre za nadaljevanje že uveljavljenih ukrepov aktivnost obsega tudi pregled v preteklosti podprtih projektov, njihovo povezovanje v druga področja dela (npr. turizem, izobraževanje, ipd.) z namenom njihove vsebinske aktivacije. Ob tem je potrebno preveriti potrebe in interes za prihodnje investicije z jasnim poudarkom na podeželskih gospodarskih objektih, pri tem pa okrepiti vlogo stroke tako pri iskanju najboljših rešitev, kot pri izboru podprtih projektov. Zaradi narave aktivnosti je smiselno poiskati sinergije s projekti izvajanimi v okviru LAS.</p>
<p>A4.2.2 - Ohranjanje in revitalizacija tradicionalnih znanj in delovnih postopkov ter razvoj novih inovativnih proizvodov</p>	<p>Na podeželskem območju MOL so še prisotna stara znanja in obrti, ki jih z modrostjo, bogatimi izkušnjami in življenjsko skromnostjo ohranjajo predvsem starejše generacije prebivalstva. Znanje, delovni postopki, orodja in jezik, ki ga domači mojstri pri delu uporabljajo, zaokrožujejo neprecenljivo dediščino podeželja. V okviru tega dela ukrepa se spodbuja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavitev in promocijo dragocenih, že skoraj pozabljenih znanj in postopkov izdelave različnih izdelkov domače obrti ter njihovo vidnost v okviru promocijskih aktivnosti. • Organiziranje učnih delavnic in seminarjev za prenos tradicionalnih znanj predvsem na mlajše starostne skupine prebivalstva. • Spodbujanje implementacije oziroma nadgradnje znanj domače obrti v sodobnejše inovativne oblike podjetništva.
<p>A4.2.3 – Nadgradnja in urejanje tematskih poti ter njihova vsebinska nadgradnja s promocijo naravne in kulturne dediščine in turistične ponudbe podeželja</p>	<p>Pri vzpostavitvi turistične ponudbe podeželja je ključno aktiviranje notranjih virov, ki jih je ob ustrezni interpretaciji in promociji potrebno predstaviti obiskovalcem. Tematske poti sodijo med produkte, ki jih za različne namene uporablja lokalno prebivalstvo, ob ustrezni strategiji in promociji pa jih je možno vključiti tudi v turistično ponudbo. Predlagani ukrep je namenjen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanju idej za oblikovanje predlogov novih tematskih poti. • Promociji oziramo uveljavljanju vzpostavljenih tematskih poti. • Revitalizaciji opuščeni oziroma propadli tematskih poti.